

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

ТОРАЙҒЫРОВ УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ХАБАРШЫСЫ

Педагогикалық сериясы
1997 жылдан бастап шығады

ВЕСТНИК ТОРАЙҒЫРОВ УНИВЕРСИТЕТА

Педагогическая серия
Издается с 1997 года

ISSN 2710-2661

№ 2 (2025)

Павлодар

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета

Педагогическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ KZ03VPY00029269

выдано

Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность

публикация материалов в области педагогики,
психологии и методики преподавания

Подписной индекс – 76137

<https://doi.org10.48081/EZPK4817>

Бас редакторы – главный редактор

Аубакирова Р. Ж.

д.п.н. РФ, к.п.н. РК, профессор

Заместитель главного редактора

Жуматаева Е., *д.п.н., профессор*

Ответственный секретарь

Каббасова А. Т., *PhD доктор*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Мағауова А. С.,

д.п.н., профессор

Бекмағамбетова Р. К.,

д.п.н., профессор

Самекин А. С.,

доктор PhD, ассоц. профессор

Син Куэн Фунг Кеннет,

д.п.н., профессор (Китай)

Желвис Римантас,

д.п.н., к.псих.н., профессор (Литва)

Авагян А. В.,

д.п.н., ассоц. профессор (Армения)

Томас Чех,

д.п.н., доцент п.н. (Чешская Республика)

Шокубаева З. Ж.,

технический редактор

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

FTAMP 14.35.07+15.81.21

<https://doi.org/10.48081/HUPH9915>***А. А. Лекенова¹, Г. К. Шолпанқұлова², С. Арслан³**^{1,2}Д. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,
Қазақстан Республикасы, Астана қ.³Гази Университеті,
Түрік Республикасы, Анкара қ.*e-mail: almagullekenova@gmail.com¹ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5841-7090>²ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4481-8635>³ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4422-8421>

ЭМОЦИОНАЛДЫ ТҰРАҚТЫЛЫҚ ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГТАРДЫ КӘСІБИ ДАЯРЛАУДЫҢ НЕГІЗГІ ҚҰРАМДАС БӨЛІГІ РЕТІНДЕ

Эмоционалды тұрақтылық әлеуметтік педагогтардың кәсіби дайындығының маңызды құрамдас бөлігі ретінде танылады, олардың жеке әл-ауқатын жақсартып қана қоймай, сонымен қатар білім беру мекемелеріндегі жұмыс тиімділігіне айтарлықтай әсер етеді. Зерттеудің мақсаты болашақ әлеуметтік педагогтардың эмоционалды тұрақтылығына бірқатар предикторлардың әсерін анықтау болды: студенттердің практикалық дағдыларын қабылдауы, олардың академиялық тұрақтылығы, эмоционалды интеллект және әлеуметтік қолдау сезімі. Зерттеу әдістері екі қазақстандық жоғары оқу орнынан 118 студенттен сауалнама жүргізуді, содан кейін алынған деректерді бірнеше сызықтық регрессиялық талдау арқылы өңдеуді қамтыды. Нәтижелер эмоционалды интеллект пен әлеуметтік қолдаудың негізгі рөлдерін көрсете отырып, зерттелетін факторлардың маңыздылығын растады: біріншісі стрессті басқаруға және өзгерістерге бейімделуге ықпал етеді, бұл әлеуметтік педагогтің кәсіби қызметі үшін маңызды, ал әлеуметтік қолдау эмоционалды тұрақтылықты нығайта отырып, кәсіби және оқу қиындықтарымен күресу үшін ресурстар ұсынады. Болашақ әлеуметтік педагогтарды оқытуға кешенді көзқарастың маңыздылығы, білім беру бағдарламасына эмоционалды интеллект пен әлеуметтік қолдау стратегияларын дамыту әдістерін енгізу қажеттілігі атап өтіледі. Осылайша,

қазіргі зерттеу психоәлеуметтік факторлар кешенінің кәсіби дамуға әсері туралы мәліметтер бере отырып, академиялық әдебиеттерге айтарлықтай үлес қосады. Практикалық тұрғыдан алғанда, нәтижелер әлеуметтік педагогтарды даярлауға бағытталған жоғары оқу орындарындағы оқу бағдарламаларын жетілдіру үшін пайдаланылуы мүмкін.

Кілтті сөздер: әлеуметтік педагог, эмоционалды тұрақтылық, практикалық дағдыларды қабылдау, академиялық тұрақтылық, эмоционалды интеллект, әлеуметтік қолдау сезімі.

Кіріспе

Эмпатиялық қабілеттерді дамыту қоғамның сәтті бейімделуі үшін аса маңызды болып табылады – педагогтар алдында тек қажетті білім мен дағдыларды беру ғана емес, сонымен қатар балалар арасында жылы қарым-қатынас орнату міндеті тұр [1, 1196-б.]. Оқушыларға қамқорлық көрсету және оқушы мен оқытушы арасындағы жағымды қарым-қатынас орнату – әрбір педагогтың, оның ішінде әлеуметтік педагогтың да кәсіби рөлінің басты құрамдас бөлігі болып табылады [2].

Қазақстандық оқу сыныптары оқушылардың жас ерекшеліктері бойынша біртекті болып табылады, ал мектеп толық инклюзивті жүйеде жұмыс істейді. Сондықтан мүмкіндігі шектеулі немесе ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар білім беру үдерісіне өзге оқушылармен қатар сынып жағдайында қатыса алады. Алайда, егер сыныпта дамуында ауыр бұзылыстары бар балалар болса, оқыту және оқу үдерісін қолдау үшін негізгі мұғалімнің міндеттерін бөлісетін жоғары білікті әлеуметтік педагогтердің көмегі қажет болуы мүмкін.

Әлеуметтік педагог кәсібін таңдауға ең кең таралған мотивация – бұл жеке және кәсіби уәждерді ескере отырып, қамқорлығына алынған балалар үшін жауапкершілік сезімін жүктейтін, ерекше балаларға шынайы қамқорлық көрсетуді қалау болып табылады. Сонымен қатар, оқушылардың білім сапасы мен болашақ әлеуметтік педагогтердің кәсіби дамуы олардың балалардың амандығына деген қажеттіліктерін қалай қанағаттандыра алатынын түсінуіне тікелей байланысты [3, 13-б.].

Зерттеудің өзектілігі инклюзивті білім беру жағдайында әлеуметтік педагогтердің кәсіби қызметке деген мотивациясының төмендеуімен байланысты. Оқытудағы жаңашылдықтарға дайын еместік пен ерекше оқушылармен жұмыс істеу барысында кәсіби міндеттерді орындаудағы стресс-тұрақтылықтың төмендігі сияқты мәселелер байқалуда. Сонымен қатар, басты қиындық – әлеуметтік педагогтің мүмкіндігі шектеулі

балалармен өзара әрекеттесудегі кәсіби қызметі түрлі қауіп-қатерлермен, күйзелістермен, еңбек жағдайының шекті деңгейімен, физикалық, эмоционалдық және моральдық жүктемелермен тығыз байланысты болуында [4, 319-б.].

Әлеуметтік педагогтердің кәсіби дайындығының тиімділігі мен кәсіби жарамдылығына әсер ететін маңызды құрамдас бөліктердің бірі – эмоционалдық тұрақтылық (resilience) болып табылады. Ол тек жеке стресс-тұрақтылықты арттырып қана қоймай, сонымен қатар қолайлы жұмыс атмосферасын қалыптастыруға ықпал етеді. Бұл өз кезегінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың ашыла түсуіне және өз қабілеттерін достық ахуалда көрсетуіне мүмкіндік береді.

Оқытуға ең қолайлы стратегияны таңдай білу, сондай-ақ баламен үйлесімді қарым-қатынас орната алу – әлеуметтік педагогтер үшін маңызды қажеттілік болып табылады, себебі олар жиі белгілі бір қиындықтарға тап болады. Жоғары нәтижеге қол жеткізу үшін тиісті жағдайларда өз эмоцияларын бақылау және жоғары деңгейдегі эмоционалдық интеллект аса маңызды рөл атқарады.

Педагог тарапынан көрсетілетін эмоционалдық қолдау оқушылардың қамқорлық пен қауіпсіздік сезімін сезінуіне мүмкіндік береді. Мұндай мінез-құлық оқушылардың эмоционалдық және әлеуметтік қажеттіліктерінің қанағаттандырылуына ықпал етеді. Сонымен қатар, ерекше баланың өміріне белсенді араласу арқылы әлеуметтік педагог оның отбасындағы қарым-қатынастарды жақсартып алады. Ол балаға дос бола алады және қосымша көмек қажет болған жағдайда әрдайым байланыста болуы тиіс [5].

Зерттеулер көрсеткендей, оқушылардың эмоционалдық әл-ауқаты олардың оқу үлгерімін арттыруға, дене және психикалық денсаулығын жақсартуға, сондай-ақ тұлғааралық қарым-қатынастар сапасын көтеруге ықпал етеді [6]. Осыған байланысты, эмоционалдық тұрақтылыққа ие педагогтер әлеуметтік-психологиялық бейімделудің жоғары деңгейін көрсетеді, ал бұл қолайлы оқу ортасын қалыптастыру үшін өмірлік маңызы бар [7, 220–226-б.].

Болашақ әлеуметтік педагогтердің өздерінің практикалық дағдыларын қабылдауы, академиялық тұрақтылығы, эмоционалдық интеллекті және әлеуметтік қолдауды сезінуі олардың эмоционалдық тұрақтылығына ықпал етуі мүмкін деген гипотеза ұсынылды. Бұл зерттеу әртүрлі психологиялық және әлеуметтік факторлар арасындағы өзара байланысты кешенді түрде талдауды көздейді, және бұл бағыт ғылыми салада салыстырмалы түрде жаңа болып табылады.

Бұл жұмыс әлеуметтік педагогтердің кәсіби қалыптасу үдерісін теориялық тұрғыдан тереңдетуге ғана емес, сондай-ақ жоғары білім жүйесін жетілдіру үшін нақты бағыт-бағдарлар ұсынуға мүмкіндік береді. Ағымдағы зерттеу педагогикалық және психологиялық деректерді біріктіріп, әлеуметтік педагогтердің кәсіби дайындығына әсер ететін факторлар туралы кешенді түсінік қалыптастыруға септігін тигізеді. Практикалық тұрғыдан алғанда, алынған нәтижелер жоғары оқу орындарындағы оқу бағдарламаларын түзету үшін маңызды, себебі бұл жоғары білікті мамандарды даярлауға көмектеседі, олар кәсіби қиындықтармен тиімді күресуге қабілетті болады. Сонымен қатар, студенттердің академиялық үлгерімін және жалпы әлауқатын арттыру мақсатында тиімді психологиялық қолдау әдістерін енгізу маңызды шара болуы мүмкін.

Материалдар мен әдістері

Зерттеудің мақсаты – регрессиялық талдау әдісімен болашақ әлеуметтік педагогтердің эмоционалдық тұрақтылығына бірнеше көрсетілген предикторлардың ықпалын анықтау болды.

Зерттеуге Қазақстанның екі жоғары оқу орнының 118 студенті қатысты: Л. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті (Астана қаласы) және Ө. Марғұлан атындағы педагогикалық университет (Павлодар қаласы). Барлық қатысушылар 6B01801 – Әлеуметтік педагогика білім беру бағдарламасы бойынша бакалавриатта оқиды.

Зерттеуде тәуелді айнымалы ретінде студенттердің эмоционалдық тұрақтылығы қарастырылды, ол қысқаша резильенттілік шкаласы (Brief resilience scale) арқылы зерттелді. Шкала зерттеу авторлары тарапынан бейімделген:

- 1 Әдетте мен стресстік кезеңнен кейін тез қалпына келемін;
- 2 Маған стресстік жағдайлармен күресу қиын;
- 3 Маған стресстен қалпына келу үшін көп уақыт қажет емес;
- 4 Маған жаман жағдайлар орын алған кезде қалпына келу қиын;
- 5 Әдетте мен стресстік кезеңді үлкен қиындықсыз өткеремін;
- 6 Маған стресспен күресу үшін көп уақыт қажет.

Ойлау қорытындылары Лайкерта шкаласы бойынша бағалануы қажет (барлық кейінгі сұрақтар бойынша да): 1 – мүлдем келісемін, 5 – толықтай келісемін.

Пункттер 1, 3 және 5 оң мағынада формулаланған, ал 2, 4 және 6 теріс мағынада. Шкала бағаланғанда 2, 4 және 6 пункттерге кері кодировка қолданылады, содан соң барлық 6 пункт бойынша орташа мән есептеледі.

Эмоционалдық тұрақтылықты толық сипаттайтын болашақ әлеуметтік педагогтардың келесі (1-4) предикторлары таңдалды:

1 Олардың практикалық дағдыларын қабылдау

Бұл предиктор әлеуметтік педагогтар студенттері үшін арнайы жасалған сауалнама (Foundation practice self-efficacy questionnaire) көмегімен зерттелді, ол респонденттердің әлеуметтік жұмысқа байланысты нақты тапсырмаларды орындауға деген сенімділігін анықтайды. Сауалнама 31 сұрақтан тұрады, оның ішінде келесі сияқты тапсырмалар қамтылған:

А. Өз практикасында дискриминацияны болдырмау, қамқорлыққа алынған балаларға құрметпен қарау, олардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, білім мен дағдыларды, сондай-ақ құралдарды пайдалану;

Б. Өмір бойы жеке тұлғалардың дамуы мен мінез-құлқын, сондай-ақ жеке тұлғалар, отбасылар, топтар, ұйымдар мен қоғамдар арасындағы өзара әрекеттесулерді түсіну үшін эмпирикалық деректермен қолдау тапқан теориялық негіздерді пайдалану.

Бұл жұмыста тапсырманы орындауға деген сенімділік келесі шкала бойынша бағаланды: 0 = мүлдем орындамаймын; 5 = орындауға деген орташа сенімділік; 10 = толық сенімдімін, орындай аламын. Сенімділік деңгейін аралық сандармен де көрсетуге болады (мысалы, 1, 8).

2 Академиялық тұрақтылық

Предиктор зерттелді қысқаша атаулы сауалнама (Academic buoyancy) көмегімен, ол 4 сұрақтан тұрады, бағалау шкаласы келесідей: 1 = мүлдем келіспеймін; 7 = толықтай келісемін. Төменде бірнеше сұрақтың мысалдары келтірілген:

А. Мен оқу жүктемесін жақсы алып жүрмін;

Б. Мен білімімнің қанағаттанарлықсыз бағасы өзіме деген сенімділігіме әсер етуіне жол бермеймін.

3 Эмоционалды интеллект

Эмоционалды интеллектінің дамуын зерттеу үшін 28 сұрақтан тұратын Роттердамдық эмоционалдық интеллект шкаласы (Rotterdam emotional intelligence scale) қолданылды, бағалау шкаласы келесідей: 1 = мүлдем келіспеймін; 5 = толықтай келісемін. Төменде бірнеше сұрақтың мысалдары келтірілген:

А. Мен айналадағы адамдармен бірге сезіне аламын;

Б. Мен өз эмоцияларымды бақылап отырамын;

В. Мен басқа адамның жағдайын қалай жақсартуға болатынын білемін;

Г. Мен айналадағы адамдарға үлкен әсер етемін.

4 Әлеуметтік қолдау сезімі

Предиктор бағаланды болжамды әлеуметтік қолдаудың көпөлшемді шкаласы (Multidimensional scale of perceived social support) көмегімен, бағалау

шкаласы алдыңғы сияқты (1-ден 5-ке дейін), және ол 12 сұрақтан тұрады. Төменде кейбір мысалдары келтірілген:

- А. Менде қиын сәтте әрқашан көмектесетін ерекше адам бар;
- Б. Мен өз проблемаларымды отбасыммен талқылай аламын;
- В. Достарым шын мәнінде маған қолдау көрсетуге тырысады.

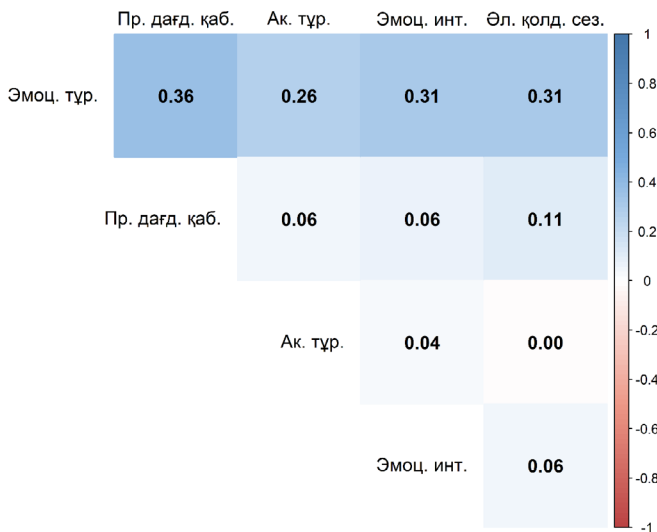
Статистикалық талдау стратегиясы. Бұл зерттеуде бірнеше сызықтық регрессиялық талдау жүргізілді, ол R бағдарламалық жасақтамасының 4.4.2 нұсқасы арқылы жүзеге асырылды. Регрессия коэффициенттерінің статистикалық маңыздылығын тексеру үшін дәстүрлі $p < 0,05$ шегі қолданылды. Қабылданған болжамдарды тексеру остарынның таралуының қалыптылығы, гомоскедастикалығы және остарынның автокорреляциясын бағалауды қамтыды.

Нәтижелер және талқылау

Талдау сипаттамалық статистикадан басталды, ол барлық айнымалылар үшін орташа мәндер мен стандартты ауытқулар түрінде ұсынылды (кесте 1). Корреляциялық талдау эмоционалдық тұрақтылық пен барлық предикторлар арасындағы орташа оң байланыстарды анықтады (сурет 1).

1-кесте – Тәуелді және тәуелсіз айнымалылардың негізгі статистикасы

Айнымалы	Орташа	Стандартты ауытқу
Эмоционалды тұрақтылық	3,78	0,56
Практикалық дағдыларды қабылдау	5,59	1,47
Академиялық тұрақтылық	4,81	0,71
Эмоционалды интеллект	3,57	0,45
Әлеуметтік қолдау сезімі	3,73	0,44

1-сурет – Корреляциялық матрица

Регрессиялық талдау болжамдарын тексеру құрастырылған модель сызықтық регрессия талаптарына сәйкес келетінін көрсетті. Қалдықтар қалыпты түрде таратылды (Лиллиефорс сынағы, $p = 0,717$), гомоскедастикалық (Бреуш-Паган сынағы, $p = 0,431$) және автокорреляцияны көрсетпеді (Дарбин-Уотсон сынағы, $p = 0,725$). Бірнеше сызықтық регрессиялық талдаудың нәтижелері (2-кесте) модельдің статистикалық маңызды екенін көрсетті ($F(4, 78) = 6,766$; $p = 0,001$). Барлық төрт болжаушы маңызды болды. Әлеуметтік қолдау сезімі ($B = 0,319$; $p = 0,011$) және эмоционалды интеллект ($B = 0,304$; $p = 0,023$) эмоционалды тұрақтылық деңгейіне ең маңызды үлес қосты. Олардың практикалық дағдыларын қабылдау ($B = 0,100$; $p = 0,008$) және академиялық тұрақтылық ($B = 0,172$; $p = 0,039$) да маңызды түсіндірме айнымалылар болып шықты, бірақ олардың әсері онша айқын болмады.

2-кесте – Бірнеше сызықтық регрессияның нәтижелері

Болжаушы	B	Стандартты қате	t	p
Практикалық дағдыларды қабылдау	0,1	0,037	2,703	0,008
Академиялық тұрақтылық	0,172	0,082	2,095	0,039
Эмоционалды интеллект	0,304	0,131	2,311	0,023
Әлеуметтік қолдау сезімі	0,319	0,123	2,606	0,011

Талдау нәтижелері әлеуметтік және эмоционалдық факторлардың, мысалы, әлеуметтік қолдау сезімі мен эмоционалдық интеллекттің, эмоционалдық тұрақтылықты қалыптастырудағы маңыздылығын атап өтті. Эмоционалдық интеллектіні дамыту және әлеуметтік қолдауды нығайту бағдарламаларын оқыту бағдарламаларына енгізу арқылы студенттердің эмоционалдық тұрақтылығын арттыруға және олардың кәсіби қызметке дайындық деңгейін жақсартуға бағытталған шаралар әзірлеу ұсынылады. Бұл зерттеу әлеуметтік педагогтардың даярлығының теориялық негіздерін байытады және білім беру бағдарламаларын әзірлеу үшін эмпирикалық негіздеме ұсынады. Алынған нәтижелер жоғары оқу орындарында студенттерді психологиялық сүйемелдеу бағдарламаларын әзірлеу және қолайлы білім беру ортасын қалыптастыру кезінде оқу процесін оңтайландыруға мүмкіндік береді.

Осылайша, аталған зерттеу болашақ әлеуметтік педагогтардың эмоционалдық тұрақтылығын анықтайтын факторларды зерттеуге бағытталған, мұнда практикалық дағдыларды өзін-өзі бағалау, академиялық тұрақтылық, эмоционалдық интеллект және әлеуметтік қолдау рөліне ерекше назар аударылған. Регрессиялық талдаудың нәтижелері зерттелген барлық предикторлардың маңыздылығын растады, бұл ретте әлеуметтік қолдау сезімі мен эмоционалдық интеллект зерттелген айнымалыға ең үлкен әсерін тигізді.

Алынған нәтижелердің негізінде жатқан механизмдерді келесідей түсіндіруге болады. Жоғары деңгейдегі әлеуметтік қолдау стресс жағдайларына қарсы қорғаныс буферін қалыптастырып, эмоционалдық тұрақтылықты қамтамасыз етеді. Эмоционалдық интеллект эмоциялық күйді тиімді реттеуге және стресске бейімделген жауапты қалыптастыруға көмектеседі. Өзіндік практикалық дағдыларды позитивті бағалау кәсіби сенімділікті арттырып, эмоционалдық тұрақтылықты нығайтады. Академиялық тұрақтылық, оқу қиындықтарын жеңу қабілетінің көрсеткіші бола отырып, жалпы эмоционалдық тұрақтылыққа үлес қосады. Жоғарыда айтылғандар болашақ әлеуметтік педагогтардың эмоционалдық тұрақтылығының кешенді табиғатын көрсетеді, бұл сапаны қалыптастыру үшін жеке қасиеттерді (эмоционалдық интеллект), қоршаған ортаның факторларын (әлеуметтік қолдау), сондай-ақ кәсіби және академиялық құзыреттіліктерді ескере отырып, көпқырлы тәсілді талап ететінін көрсетеді.

Зерттеушілер болашақ әлеуметтік педагогтардың психологиялық тұрақтылығын арттыру үшін эмоционалдық интеллектті, рефлексивті қабілеттерді және эмпатияны дамытуға ерекше назар аударылатын оқу бағдарламаларының қажеттілігі туралы хабарлайды [8, 827–842-66.].

Тақырыптық тренингтер болашақ мамандарға осы салаға тән эмоционалдық жүктемелермен күресуге көмектесіп, жалпы әл-ауқатқа ықпал ететін қолайлы оқу ортасын қалыптастырады. Сонымен қатар, рефлексивті оқыту модельдерін пайдалану әлеуметтік педагогтарға өзін-өзі тану мен кәсіби идентичностьті дамытуға көмектеседі, бұл эмоционалдық тұрақтылық үшін маңызды болып табылады. Мұндай тәсіл өз эмоциялық реакцияларын түсінуге ынталандырады, осылайша стресс жағдайларымен күресу қабілетін жақсартады және кәсіби тиімділікті сақтауға көмектеседі.

Жақында Нигерияның бакалавриат студенттері – болашақ әлеуметтік педагогтарымен жүргізілген зерттеуде сұхбат жүргізіліп, студенттер эмоционалдық тұрақтылықты арттыру және психикалық денсаулықты қорғау бойынша тренингтерді қамтитын оқу бағдарламасымен қанағаттанғаны анықталды. Авторлар әлеуметтік педагогтарды оқыту үшін практикалық әдістерді енгізу қажеттілігі туралы хабарлайды, атап айтқанда, бейнемоделдеу арқылы оқыту әдісін қолдану қажет [9, 1–13–66].

Тағы бір зерттеуде эмоционалдық тұрақты және тұрақсыз педагогтардың психосоциологиялық профильдерінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалатыны туралы хабарланады. Эмоционалдық тұрақты педагогтар тамаша бейімделу мен қарсылық танытуды көрсетеді [7, 220–226–66.], бұл педагогикалық мамандықта эмоционалдық тұрақтылықтың жоғары маңыздылығын атап көрсетеді.

Маңызды жайт, кадрлық саясат тұрғысынан, эмоционалдық тұрақты қызметкерлер өздерінің еңбек өнімділігінің деңгейіне қарамастан, көбінесе өз орындарында қалады, әсіресе стресстік жағдайларда, бұл қызметкерлердің ауысу деңгейінің төмендеуіне әкеледі [10].

Осы зерттеудің нәтижелері болашақ мамандардың кәсіби құзыреттіліктерін дамыту мен жеке қасиеттерін қалыптастыруды ескеретін кешенді тәсілдің қажеттілігін атап көрсетеді.

Зерттеу барысында кәсіби даярлықтың әртүрлі аспектілері арасындағы байланыстарды анықтау ерекше құнды болып табылады, бұл тиімді білім беру бағдарламаларын жасау үшін жаңа мүмкіндіктер ашады. Зерттеу нәтижелері эмоционалдық жүктемелермен кәсіби қызметте тиімді күресуге қабілетті әлеуметтік педагогтарды даярлау кезінде инновациялық тәсілдерді әзірлеу негізі бола алады.

Қорытынды

Бұл зерттеу біз қарастырып отырған предикторлардың болашақ әлеуметтік педагогтардың эмоционалдық тұрақтылығына қалай әсер ететінін терең түсінуге мүмкіндік берді, бұл ғылыми мәні жағынан инклюзивті білім беру саласында жаңа теориялық модельдер жасауға ықпал етеді. Алынған

нәтижелер әлеуметтік қолдау сезімі мен эмоционалдық интеллекттің эмоционалдық тұрақтылықтың негізгі предикторлары екенін көрсетеді, ал практикалық дағдыларды қабылдау мен академиялық тұрақтылық қосымша маңызды факторлар болып табылады.

Әлеуметтік қолдау көбінесе клиникалық психология контекстінде зерттеледі, бірақ оның академиялық тұрақтылық пен болашақ әлеуметтік педагогтардың кәсіби даярлығындағы рөлі жеткіліксіз зерттелген, ал бұл аспект студенттердің оқу ортасында эмоционалдық әл-ауқатын нығайту әдістерін анықтау үшін перспективті бағыт болып табылады. Әр түрлі салалардан (білім беру психологиясы, әлеуметтік педагогика және психология) алынған деректерді біріктіру, қызықтыратын мәселелерді талдау үшін әдістемелік тұрғыдан жаңашылдық болып табылады, бұл зерттелетін айнаымалар арасындағы күрделі өзара байланыстарды объективті түрде бағалауға мүмкіндік береді.

Эмоционалдық тұрақтылықтың болашақ әлеуметтік педагогтарда қалыптасатыны зерттеу барысында көрсетілді, ол өзара байланысты факторлар кешенінің ықпалымен дамиды. Қазіргі зерттеу барысында эмоционалдық интеллект пен әлеуметтік қолдаудың оның қалыптасуындағы негізгі рөл атқаратыны туралы практикалық дәлелдер алынды. Нәтижелер жеке сипаттамалар мен кәсіби даярлық арасындағы күрделі өзара байланыстың бар екендігін ғана растамай, сондай-ақ білім беру ортасында әрі қарай зерттеу жүргізу мен практикалық қолдану үшін перспективті бағыттарды да көрсетеді.

Жиналған деректер бойынша әлеуметтік, эмоционалдық, академиялық және кәсіби аспектілерді біріктіретін модель ұсынылған. Эмпирикалық түрде дәлелденген бұл модель эмоционалдық тұрақтылыққа әсер ететін факторларды бағалаудың жаңашыл тәсілін ұсынады және білім беру мекемелеріне студенттерді даярлаудың тиімді стратегияларын әзірлеу үшін негіз береді. Бұл тәсіл тек университеттерде оқыту сапасын арттыруға ғана емес, болашақ әлеуметтік педагогтарға таңдаған білім беру бағдарламасына қатысты кәсіби және тұлғалық мәселелерді жеңуге қажетті құралдар ұсынуға мүмкіндік береді.

Эмоционалдық интеллект пен әлеуметтік қолдаудың эмоционалдық тұрақтылыққа статистикалық тұрғыдан маңызды әсері бар екенін түсіну университет оқытушылары мен әкімшілігіне оқу бағдарламалары мен сыныптан тыс іс-шараларды мақсатты түрде қалыптастыруға мүмкіндік береді. Бұл іс-шаралар студенттердің осы қабілеттерін дамытуға көмектеседі, олар болашақта кәсіби қызметте өздерін сенімді әрі тұрақты сезінуге ықпал етеді.

Алынған нәтижелер негізінде келесі ұсыныстар жасалады: (1) эмоционалдық интеллектіні дамыту бағдарламаларын оқу процесіне енгізу; (2) студенттерге әлеуметтік қолдау жүйелерін құру; (3) оқытудағы практикалық құрамды күшейту; (4) академиялық тұрақтылықты мониторингтеу және қолдау механизмдерін әзірлеу; (5) тұрақты түрде супервизиялар мен кәсіби даму топтарын ұйымдастыру.

Осылайша, бұл зерттеу әлеуметтік педагогика саласындағы теориялық базаны байытады, болашақ әлеуметтік педагогтардың эмоционалдық тұрақтылығына әсер ететін факторларды түсінуде елеулі үлес қосады, сонымен қатар олардың кәсіби даярлық процесін оңтайландыру үшін практикалық ұсыныстар ұсынады, оны қазіргі әлеуметтік жұмыс және педагогика саласындағы шынайылықтарға бейімдеп жасайды. Жоғарыда баяндалғандар осы саладағы болашақ зерттеулер үшін берік негіз қалыптастырады және білім беру бағдарламаларын жетілдіруге мүмкіндік береді.

References

1 **Berlibayeva, M., Abitova, G., Bekmagambetova, R., Nurzhanova, S.** Psychopedagogical conditions for forming emotional intelligence in preschool children through role-playing games [Text] // In Scientific Herald of Uzhhorod University (Series Physics). – 2024. – Vol. 55. – P. 1196.

2 **Watt, H. M. G., Butler, R., Richardson, P. W.** Antecedents and consequences of teachers' goal profiles in Australia and Israel [Text] // In Learning and Instruction. – 2021. – Vol. 76. – Article 101491.

3 **McCarthy, K. M., Johnson, N. C., Kondrat, D. C.** Social work educators and student wellness needs [Text] // In Social Work Education. – 2024. – P. 13.

4 **Reymov, M. K.** Readiness of social pedagogues to work with children with disabilities [Text] // In American Journal of Education and Learning. – 2024. – Vol. 2(3). – P. 319.

5 **Zheng, F.** Fostering students' well-being: The mediating role of teacher interpersonal behavior and student-teacher relationships [Text] // In Frontiers in Psychology. – 2022. – Vol. 12. – Article 796728.

6 **Wang, Y. L., Derakhshan, A., Zhang, L. J.** Researching and practicing positive psychology in second/foreign language learning and teaching: The past, current status and future directions [Text] // In Frontiers in Psychology. – 2021. – Vol. 12. – Article 731721.

7 **Cerlat, R.** Profiluri psihosociale ale cadrelor didactice stabile/instabile emoțional [Text] // In Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe ale Educației). – 2019. – Vol. 125(5). – P. 220–226.

8 **Stanley, S.** Professional competencies in social work students: emotional intelligence, reflective ability and empathy – a comparative and longitudinal analysis [Text] // In Social Work Education. – 2021. – Vol. 40(7). – P. 827–842.

9 **Onalu, C., Ekoh, P. C.** Social work undergraduate curriculum and the readiness of the students to practice in the field of mental health [Text] // In Social Work Education. – 2024. – P. 1–13.

10 **Oh, I. S, Le, H., Hu, D., Robbins, S. B.** Any port in a storm: Emotional stability as a stabilizer for the job performance-voluntary turnover relationship [Text] // In Journal of Vocational Behavior. – 2024. – Vol. 150. – Article 103973.

27.01.25 ж. баспаға түсті.

28.01.25 ж. түзетулерімен түсті.

13.05.25 ж. басып шығаруға қабылданды.

**А. А. Лекенова¹, Г. К. Шолпанқұлова², С. Арслан³*

^{1,2}Евразийский национальный университет имени Л. Н. Гумилёва, Республика Казахстан, г. Астана;

³Университет Гази, Турецкая Республика, г. Анкара.

Поступило в редакцию 27.01.25.

Поступило с исправлениями 28.01.25.

Принято в печать 13.05.25.

ЭМОЦИОНАЛЬНАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ КАК КЛЮЧЕВОЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ

Эмоциональная устойчивость признана важнейшим компонентом профессиональной подготовки социальных педагогов, не только улучшая их личное благополучие, но и существенно влияя на эффективность работы в образовательных учреждениях. Целью исследования было выявить влияние на эмоциональную устойчивость будущих социальных педагогов ряда предикторов: восприятие студентами своих практических навыков, их академическая устойчивость, эмоциональный интеллект и чувство социальной поддержки. Методы исследования включали опрос 118 студентов из двух казахстанских вузов, а затем обработку полученных данных посредством множественного линейного регрессионного анализа. Результаты подтвердили значимость

изучаемых факторов, указывая на ключевые роли эмоционального интеллекта и социальной поддержки: первый способствует лучшему управлению стрессом и адаптации к изменениям, что важно для профессиональной деятельности социального педагога, а социальная поддержка предоставляет ресурсы для того, чтобы справиться с профессиональными и учебными вызовами, укрепляя эмоциональную устойчивость. Подчёркивается важность комплексного подхода к обучению будущих социальных педагогов, необходимость включения в образовательную программу методик по развитию эмоционального интеллекта и стратегий социальной поддержки. Таким образом, текущее исследование вносит значительный вклад в академическую литературу, предоставляя данные о влиянии комплекса психосоциальных факторов на профессиональное развитие. В практическом плане, результаты могут быть использованы для усовершенствования учебных образовательных программ в высших учебных заведениях, направленных на подготовку социальных педагогов.

Ключевые слова: социальный педагог, эмоциональная устойчивость, восприятие практических навыков, академическая устойчивость, эмоциональный интеллект, чувство социальной поддержки.

*A. A. Lekenova¹, G. K. Sholpankulova², S. Arslan³

^{1,2}L. N. Gumilyov Eurasian National University,
Republic of Kazakhstan, Astana;

³Gazi University,
Republic of Turkey, Ankara.

Received 27.01.25.

Received in revised form 02.04.25.

Accepted for publication 13.05.25.

EMOTIONAL FORTITUDE AS A PIVOTAL CONSTITUENT IN THE VOCATIONAL TRAINING OF SOCIAL EDUCATORS

Emotional fortitude is acknowledged as an indispensable constituent in the vocational preparation of social pedagogues, not merely ameliorating their personal well-being but substantially impacting their efficacy within educational establishments. The investigation's objective was to ascertain the influence of various predictors on prospective social pedagogues'

emotional fortitude: students' discernment of their pragmatic capabilities, their scholastic resilience, affective intelligence, and perception of social buttressing. The methodological approach encompassed surveying 118 students from two Kazakhstani tertiary institutions, followed by data processing through multiple linear regression analytics. The findings corroborated the significance of the examined variables, highlighting the cardinal roles of affective intelligence and social buttressing: the former facilitates superior stress management and adaptability to fluctuations, crucial for a social pedagogue's professional praxis, while the latter provides resources for surmounting vocational and academic challenges, thereby reinforcing emotional stamina. The study underscores the imperative of a comprehensive approach to educating ongoing social pedagogues, emphasizing the necessity of incorporating methodologies for cultivating affective intelligence and social support strategies into the curriculum. Thus, this investigation contributes substantially to scholarly literature, furnishing data regarding the impact of psychosocial factors on professional development. Pragmatically, the findings can be utilized to enhance educational curricula in post-secondary institutions focused on social pedagogue preparation.

Keywords: social educator, emotional resilience, perceived practical skills, academic resilience, emotional intelligence, perceived social support.

Теруге 12.05.2025 ж. жіберілді. Басуға 30.06.2025 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

9,42 Kb RAM

Шартты баспа табағы 32,63.

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген З. Ж. Шокубаева

Корректорлар: А. Р. Омарова, Д. А. Қожас

Тапсырыс № 4404

Сдано в набор 12.05.2025 г. Подписано в печать 30.06.2025 г.

Электронное издание

9,42 Kb RAM

Усл.п.л. 32,63. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка З. Ж. Шокубаева

Корректоры: А. Р. Омарова, Д. А. Қожас

Заказ № 4404

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.pedagogic-vestnik.tou.edu.kz